

Bryssel den 8 november 2024
(OR. en)

15234/24

EDUC 407
COMPET 1082
SOC 809

NOT

från:	Rådets generalsekretariat
till:	Ständiga representanternas kommitté (Coreper)/rådet
Ärende:	Främja framtidssäkrad kompetens och konkurrenskraft genom högre utbildning - <i>Riktlinjedebatt</i>

Efter samråd med utbildningskommittén har ordförandeskapet utarbetat den bifogade bakgrundsnoten, som läggs fram som underlag till riktlinjedebatten vid mötet i rådet (utbildning, ungdom, kultur och idrott) den 25 november 2024.

Främja framtidssäkrad kompetens och konkurrenskraft genom högre utbildning

Bakgrundsnot från ordförandeskapet

Hantera kompetensglapp och kompetensklyftor

I Draghi-rapporten från 2024¹ betonas att EU brådskande måste ta itu med sina kompetensklyftor för att upprätthålla och stärka sin konkurrenskraft på den globala arenan, eftersom Europa för närvarande släpar efter, särskilt jämfört med USA och Kina. I rapporten konstateras att underprestationer i fråga om grundläggande färdigheter är ett betydande hinder för att bygga upp en kvalificerad arbetskraft. Det understryks också att bristen på högkvalificerade arbetstagare sannolikt kommer att bli mer akut med tiden. Prognoserna fram till 2035 visar att bristen på arbetskraft kommer att vara mest uttalad inom högkvalificerade, icke-manuella yrken – dvs. sådana som kräver en hög utbildningsnivå – till följd av ersättningsbehov med anledning av pensionsavgångar och förändrade krav på arbetsmarknaden. Rapporten gör gällande att denna kompetensklyfta förvärras av en bristande anpassning mellan utbildningssystemen och arbetskraftsefterfrågan, vilket hindrar Europas förmåga att konkurrera effektivt i den snabbt föränderliga globala ekonomin. Den identifierar kritiska områden där Europas arbetskraft behöver stärkas, särskilt digital teknik, gröna industrier och avancerad tillverkning. Genom att fokusera på initiativ för kompetenshöjning och omskolning, särskilt inom dessa strategiska sektorer, kan Europa bygga upp en mer konkurrenskraftig, innovativ och motståndskraftig arbetskraft som kan driva på hållbar tillväxt.

¹ Rapport om den europeiska konkurrenskraftens framtid, framlagd av Mario Draghi den 9 september 2024.

I Draghi-rapporten förespråkas en europeisk strategi för kompetensutveckling som främjar samarbete mellan högre utbildningsanstalter, offentliga förvaltningar och den privata sektorn. Det föreslås att man främjar starka gränsöverskridande partnerskap som kopplar samman utbildningsinstitutioner med industrins behov. Genom att integrera synpunkter från olika berörda parter skulle medlemsstaterna kunna reagera på efterfrågan på kompetens i hela Europa genom sina utbildningssystem. Det skulle ge studerande möjlighet att förvärva de kunskaper, färdigheter och kompetenser som krävs för att nå framgång i den globala ekonomin. Nya färdigheter förbättrar inte bara yrkeskunskaper utan bidrar också avsevärt till individens personliga utveckling och ger denne möjlighet att delta i livslångt lärande.

EU har inlett flera viktiga initiativ som är inriktade på kompetensutveckling, bland annat det europeiska utbildningsområdet, den europeiska kompetensagendan, handlingsplanen för digital utbildning och pakten för kompetens. Programmet Erasmus+ och andra nationella och regionala utbytesprogram spelar också en viktig roll för kompetensutveckling genom att finansiera mobilitets- och samarbetsprojekt som ökar möjligheterna till lärande över gränserna.

Den planerade europeiska examen

Enligt kommissionens meddelande² skulle den planerade europeiska examen också bidra till att åtgärda kompetensklyftan genom att främja utvecklingen av gemensamma examensprogram som är nära anpassade till nuvarande och framtida behov på arbetsmarknaden i medlemsstaterna. Genom den europeiska examen skulle man sträva efter att slå samman resurser och expertis och ge studerande tillgång till spetskompetens och kunskap som är avgörande inom framväxande sektorer såsom grön teknik och digitala industrier. Den exakta utformningen av kriterierna för den europeiska examen som föreslås, till exempel med avseende på arbetsmarknadsrelevans, måste fortfarande fastställas av rådet. De diskussioner som har ägt rum som en del av processen för gemensamt skapande av en möjlig europeisk examen har berört förhållandet till Bolognaprocessen, interna och externa kvalitetssäkringsaspekter och utvecklingen av de föreslagna initiativen mot bakgrund av nationella befogenheter. Det behövs ytterligare överläggningar, särskilt mot bakgrund av, bland annat, rapporten om slutresultaten av de experimentella Erasmus+-projekten om en europeisk examensmärkning och en eventuell rättslig ställning för allianser mellan lärosäten. För att fullt ut ta itu med kompetensglapp och kompetensklyftor behöver Europa dock mångfalden av program för gemensamma och dubbla examina samt viktiga mobilitets- och utbytesåtgärder med fullständigt erkännande av studiemeriter för alla studerande. Frågan om finansiering av en eventuell europeisk examen – både för högre utbildningsanstalter och studerande – är också central ur konkurrenssynpunkt och måste diskuteras ingående. Långsiktig ekonomisk bärkraft och lika möjligheter för alla högre utbildningsanstalter är avgörande för att säkerställa en rättvis och inkluderande socioekonomisk tillväxt i Europa.

² Kommissionens meddelande av den 27 mars 2024 om en plan för en europeisk examen (COM(2024) 144 final).

Stöd till europeiska högre utbildningsanstalter för att stärka konkurrenskraften

I Draghi-rapporten betonas att Europa, trots en gedigen utbildningsgrund, har haft svårt att utnyttja denna potential för ekonomisk tillväxt och konkurrenskraft. I rapporten betonas dessutom att Europa visserligen utmärker sig när det gäller den övergripande utbildningsnivån – med en betydande andel av befolkningen som har examen från högre utbildning – men brister när det gäller att producera högkvalificerade utexaminerade inom kritiska områden som naturvetenskap, teknik, ingenjörsvetenskap och matematik. Europeiska högre utbildningsanstalter har potential att utrusta studerande med spetskompetens och att främja innovation. Draghi-rapporten rekommenderar ökade investeringar i forskning och utveckling och skapande av innovationsekosystem som kopplar samman högre utbildningsanstalter, nystartade företag och industrin. Sådana ekosystem skulle göra det möjligt för högre utbildningsanstalter att fungera som nav för tekniska framsteg och skapa genombrott på områden som AI, grön energi och bioteknik. Genom att göra europeiska högre utbildningsanstalter till nav för spetsforskning och entreprenörsverksamhet kan EU främja tekniska genombrott som inte bara stärker den globala konkurrenskraften utan också skapar högkvalitativa arbetstillfällen och lockar till sig talanger.

Dessutom är EU-initiativ såsom europeiska universitetsallianser och programmen Erasmus+ och Horisont Europa avgörande för att främja gränsöverskridande samarbete och göra det möjligt för högre utbildningsanstalter att utbyta bästa praxis, resurser och innovativa undervisningsmetoder. Gränsöverskridande samarbete förbättrar inte bara utbildningens kvalitet utan bidrar också till att skapa en diversifierad och anpassningsbar arbetskraft som är avgörande för att driva på innovation och ekonomisk tillväxt i EU. Denna dynamiska samverkan mellan utbildning, forskning och industri kan ge högre utbildningsanstalter möjlighet att spela en central roll när det gäller att forma en konkurrenskraftig och motståndskraftig EU-ekonomi som kan möta framtidens utmaningar.

Mot bakgrund av den information som lagts fram uppmanar ordförandeskapet ministrarna att överväga nedanstående frågor inför en diskussion om saken.

1. Hur kan vi främja framtidssäkrad kompetens och konkurrenskraft genom den europeiska examen som planeras?
2. Hur kan europeiska högre utbildningsanstalter stödjas så att de blir drivkrafter för EU:s konkurrenskraft på global nivå?